

สภาพปัญหา

เรามักพบเป็นประจำว่าร้านค้าแพคเกจของแต่ละชุมชนเปรียบเสมือนสภาภาพ เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์การบ้านและการเมืองของสมาชิกในชุมชน ขณะเดียวกันร้านค้าแพคเกจบ้านนอกรังก็ยังเป็นศูนย์รวมที่คนทุกชั้น ทุกวัย ทุกฐานะ มักจะมาพบปะกันเป็นประจำ และ การที่จะดูว่าชาวบ้านคนหนึ่งมีสถานะอย่างไรในหมู่บ้านก็ดูจากร้านค้าแพคเกจนี้ โดยมีข้อสังเกต ง่ายๆดังนี้คือ ถ้าหากมีชาวบ้านคนหนึ่งเดินเท้าเปล่าเข้ามาในร้านเพื่อซื้อน้ำมันก๊าดสักขวด หรือเชือกสักชก แล้วเดินไปตักน้ำในโอ่งกินมาดื่ม หรือสั่งน้ำแข็งเปล่าสักแก้ว เรามี เเปอร์เซ็นต์ถูกถึงร้อยละเก้าสิบว่าชาวบ้านคนนี้เป็นชาวบ้านธรรมดา อาชีพทำนา ทำไร่ ไม่สนใจการเมือง และไม่รู้ว่ามีใครเป็นนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน ถ้าอีกคนเดินสวมรองเท้าแตะเข้ามา สั่งบุหรี่ประจันทร์ แล้วสั่งไอ้เลี้ยงหรือกาแฟร้อนมาดื่มพร้อมกับหยิบหนังสือพิมพ์ คาวสยาม ขึ้นมาพลิกดูข่าวอาชญากรรม อาจทำนายได้ว่าเป็นคนระดับผู้นำของหมู่บ้าน อาจเป็นผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล และมีฐานะไม่ยากจนนัก ถ้าพบอีกคนใส่ รองเท้าผ้าใบเก๋ๆ สั่งบุหรี่ประจันทร์และน้ำอัดลมมาดื่มพร้อมกับการอ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เขาอาจมีตำแหน่งเป็นถึงครูใหญ่ หรือครูน้อย หรือเจ้าของร้านชำในหมู่บ้าน แต่ถ้าเผื่อ จะมีใครพลิกหนังสือพิมพ์สยามรัฐขึ้นมาอ่านคอลัมน์ของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ อาจบอกได้ ว่าคนๆนี้เป็นพัฒนาการตำบล หรือปลัดอำเภอที่บังเอิญออกตรวจท้องที่

นั่นเป็นข้อสังเกตง่ายๆปนอารมณ์ขัน เป็นการวิเคราะห์พื้น ๆ ที่หากฟังบุคคล กับพฤติกรรมที่อาจเป็นไปได้ทางการเมือง พฤติกรรมในทางการเมืองจะมีมากน้อยแค่ไหน ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั่นเอง ในทุกระบบการเมืองไม่ว่าประชาธิปไตย หรือเผด็จการ ต่างก็ยอมรับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบใด รูปหนึ่ง หรือหลายรูปแบบ เพราะถือว่าการระดมสรรพกำลังเข้าช่วยเหลือชาติบ้าน เมือง และแสดงถึงความซื่อสัตย์ที่พลเมืองมีต่อระบบการเมืองนั้น ๆ บ้างก็กล่าวอ้างว่า ประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นประชาชนที่รักชาติ ตรงกันข้ามกับพวกที่นิ่งเฉย

ทางการเมืองหรือขาดความกระตือรือร้น ย่อมสื่อให้เห็นถึงเจตนาที่ไม่รักชาติหรือไม่จงรักภักดี
ต่อระบบการเมืองนั้น ๆ ¹

การศึกษาพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการตีความโน้มน้าว
ที่ประชาชนมีต่อระบบการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การกระทำโดยใจสมัคร
ใด ๆ ไม่ว่าจะเป็ผลสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดองค์การหรือไม่ เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว
หรือต่อเนื่องและจะใช้วิธีการที่ถูกคองตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยมีมุ่งประสงค์ที่จะมีอิทธิพล
ต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็ระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ² หรืออาจหมายถึง
กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาล โดยการ
กระทำนั้นจะถูกคองหรือไม่ถูกคองตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้ สำเร็จหรือล้มเหลว
สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึงการเลือกตั้ง การเข้าร่วมพรรคหาเสียง การรวมตัวเพื่อ
กดดันรัฐบาล การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง ³

ในระบบการเมืองที่พลเมืองมีอิสระเสรี การมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดขึ้นเพราะ
พลเมืองเองต้องการทำเช่นนั้น ถ้าเขาไม่ต้องการจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว ไม่ว่า
โอกาสที่จะได้เข้าร่วมเปิดกว้างเท่าใดหรือมีทรัพยากรที่จะเข้าร่วมมากน้อยเพียงใด ก็ไม่มีผล
ต่อการมีส่วนร่วมแม้แต่น้อย การเมืองของพลเมืองที่เสรีประกอบขึ้นด้วยความสมัครใจตั้งแต่การ
เข้าร่วมในองค์การ สังกัดกลุ่ม การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ถ้าถามว่า "ทำไม
คนจึงเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง" คำตอบก็คือแต่ละคนต่างมีแรงจูงใจทางการเมือง แรง
จูงใจทางการเมืองจึง เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

¹ Lester W. Milbrath and M. L. Goel, Political Participation
How and Why Do People Get Involved in Politics (Chicago :
Rand McNally, 1966), pp. 36-41.

² Myron Weiner, "Political Participation: Crisis of the
Political Process", in Crisis on Sequences in Political
Development, ed. by Leonard Binder and Others (Princeton :
Princeton University Press, 1972), pp. 49-52.

³ Samuel P. Huntington and Jorge I. Dominguez, "Political
Development," in Handbook of Political Science, ed. by Fred I.
Greenstein and Nelson W. Polsby, Vol. 3, p. 33.

แรงจูงใจทางการเมือง เป็นส่วนที่ถูกมองข้ามอยู่เสมอ โดยที่ทักเอาว่าโดยทั่วไปแล้ว คนมีแรงจูงใจทางการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น ในการตัดสินใจการเลือกตั้งก็พิจารณาเฉพาะจำนวนคะแนนเสียงที่แต่ละคนลงไป แต่ไม่ได้อธิบายว่า "น้ำหนัก" ของแต่ละคะแนนเสียงอันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญพอ ๆ กัน "น้ำหนัก" ของแต่ละคะแนนเสียงดังกล่าวได้จากความเข้มของความรู้สึกอยากไปออกเสียงหรือไม่ ที่เขาไปออกเสียงนั้นอะไร เป็นสิ่งชักจูงให้เขาไป เป็นเพียงเพราะกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบอก หรือเป็นเพราะเขาต้องการใครคนที่เหมาะสมไปออกกฎหมายไปควบคุมรัฐบาลในการบริหารประเทศลักษณะดังกล่าวบอกถึงความแตกต่างกันในน้ำหนักของแต่ละคะแนนเสียง

ประชาชนจำนวนไม่น้อยที่มีลักษณะทางการเมืองไม่แตกต่างกันตลอดชีวิต บางพวกสนใจการเมืองมาก บางพวกไม่สนใจการเมืองเสียเลย พวกหลังนี้ในทางตรงกันข้ามกลับไปเพิ่มน้ำหนักให้กับพวกที่เขามีสวนร่วม คนบางกลุ่มสนใจการเมืองเพียงบางขณะเท่านั้น พวกนี้เป็นพวก "ผีเข้า-ผีออก" ต้องการเหตุผลหรือการชักจูงพิเศษ สำหรับการไปออกเสียงเลือกตั้งหรือไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ โดยปรกตินักการเมืองทั้งหลายพยายามคิดหรือเก็บเหตุการณ์เข้าร่วมของคนเหล่านั้นอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อจะชักจูงให้สนับสนุนให้ถูกต้อง จะใช้เงินหรืออะไรจึงจะเหมาะสม

แรงจูงใจของพลเมืองให้มีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นไม่ย่ำเพียงแค่นี้ "ปลุก" การนอนหลับทับสิทธิ์เท่านั้น โดยทั่วไปแล้วทุกคนต่างฝังใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เขาชอบเป็นทุนอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมืองหรือไม่ใช่เรื่องการเมืองก็ตาม ดังนั้นจุดสำคัญก็คือทำไมบุคคลจึงทำกิจกรรมทางการเมืองแทนที่จะไปทำกิจกรรมที่ไม่ใช่การเมือง ทำไมเขาจึงอุทิศเวลาและกำลังงานให้กับการเมืองแทนที่จะไปให้กับกิจกรรมอย่างอื่น ประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาที่น่าทำการวิจัยมากกว่าคนตัดสินใจในการใช้เวลาและกำลังงานให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะเหตุผลอะไร โดยกระบวนการอย่างไร

จากผลการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของนักรัฐศาสตร์ ได้พบรูปแบบบางประการของการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้นว่า เมื่อมองในแง่มิติเวลาบุคคลที่มีส่วนร่วมในอดีตมักจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในปัจจุบันและอนาคต กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือสำหรับผู้ที่ฝังใจทางการเมืองแล้วการเมืองกลายเป็นนิสัยอันหนึ่งของเขา¹

¹ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, "กรอบการมองพฤติกรรมทางการเมือง", วารสารสังคมศาสตร์ 17 (มกราคม-มีนาคม 2523), หน้า 90-92.-

เนื่องจากผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับคนไทยโดยทั่วไปในชนบทอย่างแท้จริง และถ้าหากสนใจ ผู้นำเหล่านั้นย่อมมีโอกาสที่จะสร้างอำนาจทางการเมืองโดยยึดเอาท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน เราจะดูว่าเมื่อเขาได้เป็นผู้นำชุมชนแล้วพวกเขาได้สร้างสรรค์ความเจริญให้ท้องถิ่นบ้างไหม สร้างอิทธิพล บารมีไว้บ้างหรือไม่ อย่างไร

การตอบปัญหาคงกล่าวข้างต้นเราจำเป็นต้องศึกษาแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในการดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากเขาเหล่านั้นต้องการแสวงหาชื่อเสียง เกียรติยศ หรือรักษานโยบายของตนและพวกพ้อง เพื่อตอบสนองความต้องการของจิตใจ และอาจเป็นไปได้ที่ผู้นำชุมชนมีแรงจูงใจหลายประการในการเข้ามามีบทบาททางการเมือง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะเลือกประชากรที่เป็นผู้นำแบบทางการเมือง เนื่องจากผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าผู้นำเหล่านี้มีอิทธิพลมากในชนบท เรามักได้ยินข่าวบ่อยๆ ว่าผู้ใหญ่บ้านคนนั้น กำนันคนนั้นเป็นหัวคะแนนให้ สส. คนโน้น หรือกำนันอิทธิพลคนนี้มีบทบาทมากในท้องถิ่นในแง่ดีและไม่ดี ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และสจ. เป็นประชากรในการทำวิจัย บุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นตัวแทนราษฎรที่ผ่านการยอมรับมาจากการเลือกตั้งแล้วทั้งสิ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบถึงแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนว่ามีอะไรบ้าง แรงจูงใจแต่ละชนิดกระตุ้นหรือทำให้ผู้นำชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองมาก-น้อยอย่างไร ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ นักรัฐศาสตร์เรื่องนามของสหรัฐอเมริกาเคยตั้งสมมุติฐานว่า บุคคลที่ในวัยเด็กมีความรู้สึกว่าเป็นคนที่ซาดักคิสต์ริ ไม่มีความหมาย ไม่มีความสามารถ เมื่อโตขึ้นจะแสวงหาอำนาจให้ตนเองเพื่อเป็นการชดเชยความรู้สึกว่าตนเองค้อยศักดิ์ศรีในวัยเด็ก¹ หรือนักการเมืองไทยอย่างนายฉัตรวิ สุทธิสงคราม เคยกล่าวว่า

¹ อ่างใน ฉรงค์ สิ้นสวัสดิ์, จิตวิทยาการเมือง (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2518) , หน้า 130.

".....ข้าพเจ้าเคยพูด เคยเขียน และเคยให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์อยู่เสมอ ๆ ว่า ข้าพเจ้าอยากเป็นผู้แทนราษฎรเพราะมีเหตุบังคาลใจ เมื่อเด็ก ๆ เห็นในหลวงรัชกาลที่ 7 พระราชทานพวงมาลัยให้ นายเจือ ศรียากย์ ผู้แทนคนแรกของจังหวัดสงขลา เมื่อหลังวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 ณ ประรำพิธีหลังสถานีรถไฟสงขลา ข้าพเจ้าก็อยากเป็น สส. ขึ้นมาทันที และตั้งแต่วันที่นั้นเป็นต้นมาข้าพเจ้าก็พยายามที่จะเป็น สส. ไม่ใช่ข้าพเจ้าคิดฝันหรืออยากเป็นเพราะต้องการหาผลประโยชน์จากกระทรวง เสนาบดี ได้ผลประโยชน์อย่างใดที่คนทั้งหลายบางหมู่บางแห่งคิดเห็นเอาเช่นนั้น เพราะฉะนั้นสำหรับข้าพเจ้า จะมีเสียงปี เสียงกลองคังขรมสักเท่าใดก็ทำให้โน้มน้าวใจข้าพเจ้าไม่ได้ เพราะข้าพเจ้าอยากเป็น สส. เพื่อรับใช้ประชาชนและชาติบ้านเมือง ราชการแผ่นดิน ความรู้ความสามารถอันน้อยของข้าพเจ้า และตามอัธยาศัยคนยากจนอย่างข้าพเจ้า เท่านั้น...." ¹

แรงจูงใจที่ผู้วิจัยหยิบยกมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. แรงจูงใจในการแสวงหาชื่อเสียง เกียรติยศ-จะศึกษาว่าผู้นำชุมชนอยากดำรงตำแหน่งเพราะต้องการชื่อเสียง เกียรติยศ เงินทอง อำนาจ หรืออย่างอื่น
2. แรงจูงใจในทางความสำเร็จ-จะศึกษาว่าผู้นำชุมชนมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตมาก-น้อยขนาดไหน
3. แรงจูงใจในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ-ต้องการตอบคำถามว่าคำกล่าวของลาสเวลล์เป็นจริงมาก-น้อยขนาดไหน ที่ว่าบุคคลในวัยเด็กมีความรู้สึกชาดศักดิ์ศรี ไม่มีความหมาย ไม่มีความสามารถ เมื่อโตขึ้นจะแสวงหาอำนาจให้ตนเอง เพื่อเป็นการทดแทนความรู้สึกดังกล่าวนั้น
4. แรงจูงใจในการรักษาความเป็นธรรมของสังคม-จะศึกษาว่าผู้นำชุมชนเข้ามามีบทบาททางการเมืองเพราะผลประโยชน์ของตนเองหรือของพวกพ้อง

¹ คำสัมภาษณ์นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, บันทึก 25 นักการเมือง วิเคราะห์การเลือกตั้งในไทย, โหม่ รักหนู และชัชชัย ไพจิตร บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรว, 2522), หน้า 412.

หรือเข้ามาเพื่อสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น

5. แรงจูงใจใฝ่หาอำนาจ-จะศึกษาว่าผู้นำชุมชนต้องการมีตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สจ. เพื่อแสวงหาอำนาจ เพื่อใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ในการรักษาผลประโยชน์ ของตน ชุมกิจของตนอย่างไรหรือไม่

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยหยิบยกเอาแรงจูงใจของผู้นำชุมชนขึ้นมา เป็นประชากรในการทำวิจัย โดยผู้วิจัยเจาะจงเลือกผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิกสภาจังหวัด เนื่องจากว่า บุคคลดังกล่าวเป็นหัวหน้าการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานในทางการเมือง ความรู้สึก พฤติกรรม การปฏิบัติตน ย่อมมีผลกระทบต่อความนึกคิด สะท้อนให้เห็นถึงการ เมือง ในระดับล่างของราษฎร เพราะท่ามมีอิทธิพลในการโน้มน้าว หรือชักนำ ชักชวนให้ราษฎร รู้สึกคล้อยตามได้มาก ประกอบกับข้อจำกัดของการวิจัยที่ไม่สามารถจะสำรวจวิจัยประชากร ของบุคคลหลายกลุ่มในสังคมได้ทั้งหมด เพราะนอกจากสังคมที่จะวิจัยมีเนื้อที่กว้างขวาง ยากที่จะสำรวจได้ทั่วถึงแล้วประชากรยังมีจำนวนมากมาย ซึ่งแต่ละคนก็มีพื้นฐานแตกต่างกันออกไป การวิจัยครั้งนี้เลือกกลุ่มผู้นำชุมชนที่คาดว่าจะเป็นตัวแทนได้ดีพอสมควร เพราะ ประชากรดังกล่าวข้างต้นเป็นผู้ที่ผ่านการคัดเลือกจากราษฎรแล้วว่าเป็นผู้นำในชุมชนนั้น เป็นการบ่งชี้ผู้นำชุมชน โดยมีพื้นฐานของประชาชนเป็นที่ตั้ง

อนึ่งการวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ในการวิจัยเพียงเฉพาะผู้นำชุมชนของ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีจำนวน 176 คน ประกอบไปด้วยผู้ใหญ่บ้าน 157 คน กำนัน 15 คน สมาชิกสภาจังหวัด 4 คน ซึ่งในขณะที่ทำการวิจัยมีผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เกษียณอายุราชการ ลาออกบ้างบางส่วน จึงใช้แบบสอบถามเพียง 170 ชุด เพื่อทำการ สัมภาษณ์และกรอกแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยคิดว่ามีประชากรเพียงพอในการสุ่มตัวอย่าง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดหลักเกณฑ์ระเบียบวิธีวิจัยทาง สังคมศาสตร์อย่างเคร่งครัด

สมมุติฐานในการวิจัย

ผู้วิจัยเคยสังเกตว่าก่อนที่ผู้นำชุมชนจะขึ้นมาเป็นผู้นำในลักษณะเป็นทางการคือมีตำแหน่ง อำนวยการหน้าที่ของทางราชการตำแหน่งนั้น ผู้นำชุมชนส่วนมากเคยเป็นผู้นำแบบไม่เป็นทางการมาก่อน ดังนั้นจึงได้ตั้งสมมุติฐานดังต่อไปนี้

"แรงจูงใจที่ผู้นำชุมชนเข้ามามีบทบาททางการเมืองเพราะต้องการรักษาสถานภาพการเป็นผู้นำ และรักษาอำนาจในชุมชนของตนไว้"

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทที่แท้จริงของผู้นำชุมชนว่ามีอย่างไร เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ท้องถิ่น และประเทศชาติแค่นั้น
2. เพื่อทราบถึงทัศนคติในทางการเมือง ความสนใจ ความเข้าใจ การกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชน
3. คาดว่าจะได้ทราบข้อเท็จจริงว่า ผู้นำชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนช่วยผลักดันให้ประเทศไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงแรงจูงใจของบุคคลชั้นนำระดับท้องถิ่นในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่จำกัดศึกษาเฉพาะในเขต อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ชนชั้นนำดังกล่าวเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากราษฎร ผ่านการคัดเลือกมาแล้ว เป็นตัวแทนจากระดับล่างคือ ราษฎร และระดับบนคือ ราชการ เป็นหูเป็นตาของราชการ ในขณะที่เดียวกันก็นำความต้องการของราษฎรมาให้ทางราชการทราบ จึงถือว่าพวกเขาเหล่านั้นมีความสำคัญมากต่อระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ถือว่าผู้นำชุมชน (กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สจ.) เป็นผู้ที่ต้องสนใจการบ้าน การเมือง อย่างน้อยๆ สนใจปัญหาความเปลี่ยนแปลง

ของท้องถิ่น อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูทีวี ฯลฯ ประกอบกับบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีอายุเกิน 20 ปีแล้วทั้งนั้น ย่อมมีวุฒิภาวะที่จะใช้ความคิด สติปัญญา เป็นของตัวเอง ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นตัวแทนของความคิดของผู้นำชุมชนได้ อีกประการหนึ่งผู้วิจัยปรารถนาที่จะทราบว่าผู้นำชุมชนเหล่านี้ทำไมจึงต้องการดำรงตำแหน่งอยู่ ทั้ง ๆ ที่ค่าตอบแทนไม่มาก อะไร เป็นแรงจูงใจให้พวกเขาสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นความพยายามที่จะใช้กรอบแนวความคิดหลาย ๆ อย่าง เข้าช่วยในการวิจัย เช่น กรอบแนวความคิดทางจิตวิทยา ทางสังคมวิทยา เป็นต้น เมื่อใช้กลวิธีและเทคนิคบางประการ เข้าช่วย ก็น่าจะเชื่อได้ว่า การวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงอยู่มากพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม การวิจัยดังกล่าวได้อาศัยการสัมภาษณ์ และการออกแบบสอบถาม เป็นพื้นฐานสำคัญ

1) การศึกษาจากเอกสาร

ในส่วนของเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวความคิดค่านำทางการเมือง แรงจูงใจ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการสร้างแบบสอบถาม ได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ วารสาร และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ข้อมูลที่ได้มาจากเอกสาร จะนำมาอธิบายถึงแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้นำชุมชนซึ่งสนใจการเมือง ผู้นำชุมชนกับแรงจูงใจในการเข้าสู่การเมือง โดยมีรายละเอียดในบทที่ 2

2) ใช้วิธีการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นเบื้องต้นในการให้ความสนใจการบ้านการเมือง และภูมิหลัง ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สจ. ว่ามีสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ เป็นอย่างไร ตลอดจนสำรวจวิธีการจัดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการเข้าสู่การเมืองหรือไม่ อย่างไร

แบบสอบถามดังกล่าวนี้ ก่อนที่จะนำไปให้บุคคลตอบจริง ๆ นั้น ผู้วิจัยได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและชี้จุดบกพร่องของคำถามก่อน แล้วจึงทำการแก้ไขใหม่ แล้วยังนำไปให้ผู้ช่วยอ่านวิพากษ์วิจารณ์ข้อบกพร่องอีกครั้งหนึ่ง แล้วทำการแก้ไขครั้งที่สอง เมื่อแก้ไขเสร็จแล้วได้นำไปทดสอบเบื้องต้น กับกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน จำนวน 30 คน ปรากฏว่าคำถามส่วนใหญ่เป็นที่เข้าใจ จะมีบ้างที่ผู้ตอบไม่เข้าใจ ก็ได้ทำการแก้ไขโดยคำต่าง ๆ ให้ชัดเจนเข้าใจง่ายขึ้น เมื่อมั่นใจว่า แบบสอบถามมีคุณภาพดีแล้วจึงใช้ทดสอบกับประชากรจริง

การสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยเรื่องนี้เป็นสำคัญและเพื่อให้สามารถตอบปัญหาสมมุติฐานของการวิจัยด้วย

แบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้ตอบซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ เช่น วุฒิการศึกษา ภูมิลำเนาเดิม อาชีพก่อนมาดำรงตำแหน่ง สถานภาพครอบครัว ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบปิดและเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ความสนใจในทางการเมืองมาก-น้อยขนาดไหน แรงจูงใจในการเข้าสู่การเมือง ตลอดจนการจัดตั้งกลุ่มหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม องค์กร มาก-น้อยเพียงใด

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 170 ชุด ได้รับตอบกลับคืนมา 120 ชุด คิดเป็นร้อยละ 70.59 ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเพียงพอที่จะวิเคราะห์ได้แล้วจึงได้ดำเนินการขึ้นตอนต่อไป

ขั้นตอนหลังจากออกแบบสอบถามแล้วได้ดำเนินการดังนี้

- 1) การรวบรวมข้อมูล - เมื่อจ่ายแบบสอบถามให้แก่ท่านผู้ใหญ่บ้าน สจ.แล้ว บางส่วนได้ทำการสัมภาษณ์ ช่วงนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน จึงได้ข้อมูลมา 120 ชุด
- 2) การคัดเลือกข้อมูล - ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจในคำถามดีพอสมควร จึงได้ใช้แบบสอบถามทุกชุดที่ได้รับกลับคืนมา แม้ว่าบางคำถามผู้ตอบจะตอบแบบคลุมเครือก็ตามแต่ก็อยู่ในกรอบของความต้องการของผู้วิจัย
- 3) การแปรรหัสข้อมูล - คำถามมีทั้งแบบปิดและเปิด แบบปิดง่ายในการแปรเพราะมีคำตอบแน่นอนแล้ว สำหรับคำถามแบบเปิดส่วนใหญ่เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มของคำถาม-คำตอบ จนกระทั่งครบทุกคำถาม
- 4) การแจกแจงข้อมูล - ได้ทำการแจกแจงความถี่เป็นร้อยละ

5) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น - ได้จัดกลุ่มคำตอบให้เข้า กับ เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้ง 6 ตัวเกณฑ์ เช่น แรงงูใจในการรักษาความเป็นธรรมในสังคม แรงงูใจในการตอบสนองความต้องการของจิตใจ ฯลฯ

ในช่วงสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียด คำตอบในแต่ละคำถามมาโยงเข้าหากันเกณฑ์ มีการสอดคล้องกัน ชัดแย้งกันบ้างหรือไม่ โดยเฉพาะคำตอบที่ได้จากคำถามที่เปิด ถ้าสอดคล้องกันก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าขัดแย้งกันต้องหาเหตุผลให้ได้

ต่อจากนั้นได้นำเสนอข้อมูลเป็นตารางโดยจัดกลุ่มคำถามว่า คำถามข้อใดจะเข้ากับคำตอบของแรงงูใจตัวใด

ในภาคผนวก ผู้วิจัยได้เสนอประวัติอำเภอบางเลน หน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สวัสดิการ คำตอบแทนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เปรียบเทียบความจริงว่า สวัสดิการ คำตอบแทน ของตำแหน่งนั้น ๆ มีผลในการงูใจอย่างไรหรือไม่ ต่อการนำเข้าสู่ตำแหน่งจึงกล่าว .

เค้าโครงวิทยานิพนธ์

ที่กล่าวมาทั้งหมดแล้วเป็นบทนำ ท้าวความถึงปัญหา จุดประสงค์ในการวิจัย เหตุที่วิจัย ขอบเขตของการศึกษา สมมุติฐานในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระเบียบวิธีในการวิจัย

ส่วนที่จะกล่าวต่อไปในบทที่ 2 จะกล่าวถึงทฤษฎีที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งจะเป็นทฤษฎีจิตวิทยาบวกกับทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงูใจ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การเมืองที่ไม่มีผลต่อบทบาทผู้นำชุมชนไทย ในบทที่ 3 จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากได้ข้อมูลมาแล้วนำมาแยกแยะ วิเคราะห์ เพื่อหาความสัมพันธ์ของแรงงูใจต่างๆ ส่วนในบทที่ 4 จะเป็นบทสรุปในการวิจัยทั้งหมดรวมทั้งการทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ในภาคผนวกผู้วิจัยได้นำเอาสวัสดิการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาศึกษาประกอบด้วย